

Var. A. DISPUTATIO POLITICA

De

PRAESTANTIA MONARCHIÆ, RESPECTURE LIQUARUM REIP. SPECIERUM

Quam

DIVINO AUSPICIO

Ex consensu Amplissimæ Facultatis Philosophicæ in Regia
CHRISTINæ Academia Aboensi.

S U B P RÆS I D I O,

Consultissimi & Praeclarissimi Viri,

DN. M. MICHAELIS O. VVEXIONI, Polit. & Hist. Professoris Pub. solertissimi, Facultatis Philosophicæ p. t. Decani, Fautoris & Promotoris sui plurimum honorandi.

Eventilandam publicè proponit, pro gradu Philosophico obtinendo, in Auditorio superiori die 31. Martij 1647.

J OHANNES O. PRATANUS
Helsingus.

(O)S

A B O E,

Excudebat Petrus Wald / Acad. Typogr. 1647.

Venerabilissimo Toriano Jonæ, designato professori in
Sædopœdiæ, meritissimo amico suo honorando, Bas mitteb.
Aboia in Helsingiam anno.

Sacræ Regiæ M.^{ris} Potentissimæ Reginæ Svecorum
Gothorumq; &c. fidelissimo Ser-
vitori.

*Et Militaris Collegij Supremi, quod Holmia est, Secre-
tario longo usu peritissimo & perindustrio,*

H. N I L S P E R G O N
DRYSENIO, Fautori suo, promotori & bene-
factori immortalis animi reverentiæ cultu,
honorando.

NEC NON

Reverendo & Vigilantissimo Viro,

Dn. LAURENTIO DANIELIS
FORSERO, Ecclesiæ in Enånger Helsing: Pasto-
ri fidelissimo, olim Præceptorí suo semper colendo,

UT ET

H. ERICK PÅDERSON Sandler
S.R.M. fido servitor & Bodhållare Provinciarum
Angermannia & Jemtia accuratissimo, amico hono-
rando & quondam contubernali Germaniq;
fratris loco semper estimato:

*Fautoribus meis, benefactoribus & amicis, quovis officij genere su-
spiciendis, in qualecumq; gratitudinis testimonium, Inau-
gurali hoc discursu, declarare intendit*

Auth. & Resp.

I. N. J.

Thesis I.

Quia homo naturā est animal civile, ideo ad societatem fertur. Quippe, cum omnis societas ratione alicujus boni semper instituatur, & quo quilibet nobilior, eò nobilius etiam bonum intendat: Hominem itaq; qui ex usu rationis agit & ad certum scopum cuncta refert, & præcipue exitus actionum suarum desiderio, societatem & quidem nobiliissimam, quæ civitas dicitur, appetere necesse est.

II.

Porro ne Civitas, sine suo exideret, ratione aliqua administranda, & veluti ex angue quoddam corpus vitali spiritu animanda erat, qui est administratio civilis, sive legitima ratio imperandi & parendi, & uno nomine Respublica.

III.

Est autem Respub: Ordo Civitatis, cum in alijs magistratibus, tum in eo maximè in cuius potestate sunt omnia, Arist.3. Pol. c.4.

IV.

Essentia Reip. hinc patet: quippe quæ ordo est civilis in administratione prudentiae, justitiae & aliarum virtutum consistens, sine quo multitudo domo-

rum ut ut decenter disposita, non Respublica vel Politi-
tia sed barbaries quedam Politiae, apposita est.

V.

Cæterum cum omnium gentium nationumq' mo-
res & conditiones communem imperandi rationem re-
cuperarint: Civitates varijs modis administrari cœpe-
runt, unde diverse Reip. formæ & status extiterunt.

VI.

Siquidem initio dictum est, hominem ratione ali-
cujus boni semper agere, quod non est aliud quam civi-
tatis communis salus, dicente Arist.1. Pol.c.2. & Cic.
de ll.lib.3. Consulibus inquit salus populi suprema
lex esto. Porro publicâ illâ salute ab imperantibus,
vel immutata vel perturbata, nascitur illa diversitas,
qui Resp: aliæ rectæ aliæ pravae dicuntur: Dum bo-
num publicum queritur rectas, dum verò privatum
corruptas, nominamus.

VII.

In Gubernatione recta, juxta Arist.3. Pol.c.5. &
Cic. lib.2. de divin: aut unus communi saluti consulit,
unde Monarchia, aut pauci unde Aristocracia, aut
multi unde Democracy, & hinc tres Rerump. species
primæ & simplices exsurgunt. Quibus, cum clari.
nominis politicis (quicquid reclamet Bodinus lib.2.c
z. de Rep.) ex hisce tribus unam temperatam ad-
jungimus.

VIII. Ve-

VIII.

Verum si administratio non recta sit, vocetur defectio aut labes Civitatis. *Hæc autem contingit, vel cum unus sibi, non alijs consulit, unde Tyrannis, & hoc imperium Monarchiæ, à qua non securus ac à virtute vitium differt, opponitur, in quo unus vir malus furiosus ac temerarius propriæ non communis utilitati prospicit, ut in Turcia. Vel cum pauci potentes autoritatem rapiunt unde oligarchia, quæ Aristocratiæ opponitur, in quo pauci quidam legibus neglectis pro luctu suo Remp. vexant, quale Triumvirorum Romæ fuit Lepidi, Antonij & Augusti. Vel cum nulla lex in populo viget unde Ochlocratia sive Anarchia Democratiæ seu Politiciæ opposita, ubi tæua & insana multitudo ex rapto & non justè acquisito regnat, ut saepius Athenis.*

IX.

Atq; imprimis observandum erit, distinctionem Rerum. in rectas & non rectas seu corruptas, non esse essentiale, aut diversam Reip: speciem inducere, sed accidentalem duntaxat diversitatem denotare. Accidentia enim debent ab ipso Reip. corpore secerni, quæ vel bonam vel pravam faciunt Remp. essentiam tamen ejus non constituunt.

Deinde notandum venit, specificam Reipub. differentiam neg. consistere in paupertate & divitijis quod Arist.3. Pol. c.5. docuisse videtur, sed in numero personarum quæ summae rei præsunt. Resp. n. est ordo seu gubernatio summae potestatis, quæ requiescit in personis, variante itaq; numero personarum Remp. variari quoq; necesse est. Quia gubernandi potestas aliter uni soli inest, aliter quibusdam, aliter universis, copia verò rerum & egestas in communicatione Majestatis nullam important diversitatem.. Sive pauper sit Rex, sive dives semper eandem Reipublicæ speciem constituit. Nec enim minus rex erat Emathion angustis inclusus pagis, Just.l.7. Quam Alexander magnus qui r. idebatur st. bi totum d. b. illasse orbem, Cujus rei plura exempla refert Arniseus Cap. 7. de Rep.

XI.

Atq; sic brevi hac enumeratione hæc tenus facile contenti sumus, cum nec præsens ratio nec animi institutum ferat, easdem acuratius generatim tractare. Sed inclinat animus ad propositum, ut scil. ex harum Reip. specierum comparatione, una cæteris seorsim præstantissima habeatur. Cujus rei equidem, haud exigua inter Politicos existit contentio. Habent singulæ sua commoda habent quoq; sua incommoda; quæ uibe.

überius disputationis actus facile elicit. Sed cum præstantissimis Politicis Monarchia (sequentibus argumentis persuasi) palmam deferimus.

XII.

Placet igitur (quoniam omnis institutio qnæ à ratione suscipitur, de re aliqua, debet à definitiōne proficiisci, ut intelligatur quid sit id, de quo disputetur, monente Cic. de Off.l.i.) definitionem dare.

XIII.

Monarchia est Resp: recta, in qua unus rerum potitur, penes quem est suprema potestas? ipsumq; imperium secundum Dei, naturæ, aliasq; ex justo & quo conditas leges instituitur, in subditorum salutem. Quæ breviter hic strictimq; dicuntur clarius haud immerito diduceremus nisi brevitati intenti essemus.

XIV.

Metam autem ad quam regius athleta strenuo currere sataget, diximus Th.6. Communem esse subditorum salutem, quæ sine medijs contrectari non potest, ea autem sunt Regis virtutes & officia, quarum primas facile obtinet pietas juxta dictum Pauli i. T.m. 4. Ipsa enim Regi animositatem, alacritatem & felicitatem in rebus suscipiendis, gerendis & consciendis, parit.

15. Huic

XV.

Huic proxime succedit Clementia, quâ civium favor Regi conciliatur; Nulla enim potentia tuta nisi benevolentia munita. Nec non & reliquæ virtutes ei ornamentum decurſusq; optime ſuggerunt, ut pote Justitia, Fides, Prudentia, &c.

XVI.

Officia Regis varia sunt, quorum hæc tamen præcipua 1. Vigilans custos erit Rex, utriusq; tabulæ Decalogi & aperiet portas Regi gloriæ Psal.24.7. 2do Leges erint ei condendæ legi Dei & naturæ conformes, nec immemor dicti Salomonis Prov.8.v.15. Per me regnant reges, & legum conditores justa decernunt. 3. Accuratus strenuusq; erit & divinarum & suarum legum executor, Gen.9.v.6. Rom.13.v. 4.

XVII.

Media proxime insequuntur, modi, quibus mediabantibus Monarchæ ad imperium ascendere conſerve- runt. Sortem priſci commendarunt. Hodie autem Electio & Successio in uſu sunt, quorum nos præce- teris ſucceſſionem, quā per hæreditatem à parenti- bus ad liberos regnum tranſit, laudabimus.

XVIII.

Reſtant nunc quæ hanc Reip. ſpeciem reliquis commendabiliorem faciunt. Vix inquit Petrus Greg. de

de Rep. lib. 5.c.3. Inveniri possunt ex his qui acutate de haec quæstione disputatione, qui non in eam partem inclinaverint inter formas Regiminis Reip. eam magis eligendam que unius sit & si componenda sit Resp. illam quoq; præstantiorem, in qua primæ partes Monarchia, reliqua que eidem subjiciantur Aristocratie & Democratiæ tribuantur. Et Plutarchus, si optio, inquit, eligendi concessa fuerit, non aliud eligat quam unius potestatem, Et Arist. post tres recensitas Rerump. formas harum, inquit, optima regnū, pessima Resp. est. Sed huic rei majorem evidentiam, sequentia suppeditabunt.

XIX.

Atq; visum est ab ejusdem vetustate ordiri, ut in terris nomen primum ita gubernationem antiquissimam esse constat. Apud omnes quippe gentes speciem hujus Reip. & capisse primum & durasse diutissime omnis ævi annales testantur, quid dico gentes? Imò Deus in ipso rerum exordio unum patrem regemq; omnium fecit Adamum, (sileo cum alijs reliqua tempora antediluviana) Diversitate autem lingvarum posteritati ejus in ipsa Babylonica turris structura, injecta, populoq; in terris numeroè aucto, persuasit necessitas, ut haberent regem, qui causas discuteret injuriasq; illatas propulsaret; quem primum fuisse Nimrodum Nohæ Nepotem dicit antiquitas, & ejus imperium exceptit Belus, cui successit Ninus qui productis longe lateq; finibus, Monarchiam primus caput. De gentibus vero confirmat Cic.l.3. de ll. omnes antiquas gentes Regibus primum paruisse, & Just.l.1.

Principio, inquit, rerum, gentium nationumq; imperium penes reges fuisset.

XX.

A Duratione, antiqua illa & summa imperia, hic de industria prætero quæ diutissime floruerunt. Nonne inclyta nostra Svecia æternum unius Sceptrum coluit? nonne Hispani? nonne Galli Daniq;. Nec non vivam Monarchiæ imaginem perpetuò quilibet domus & familia, repræsentavit.

XXI.

Natura præterea universa confirmat imperium unius augustissimum esse. Quod sine admiratione profecto non prætereundum est, opus illud naturæ in brutis socialibus apibus scil. gruibus, &c. Regem habent, uni obtemperant, favos & domos habent, mel & ceram in examen tanquam opes in civitatem communemq; thesaurum ferunt. De gruibus idem sensus esto, inter quos unus consensu reliquorum princeps elititur, &c. Qui & Regibus insigne documentum præscribunt, ut vigilantius excubias faciant, dum subditi securius ociantur: Sic GUSTAVUS MAGNUS, Heros nec silendus nec dicendus sine cura, Sic olim Epaminondas, sic omnes boni reges, qui non sibi solummodo, sed Reip. studuerunt. Verum naturæ hic instinctus nonne solum belluis hisce inhæreat? minime, quid adam-

mantem inter lapides, olivam inter plantas, Leonem inter quadrupedes, inter planetas solem, &c. inter Spheras supremum cœlum tanquam reges fecit. *Idem dispositio ipsius naturæ testatur*, habent partes hominis unum cor, orbis lineæ unum centrum, partes universi unum Deum &c.

XXII.

Cæterum cur Monarchiæ Præstantiam ex vetustate, cur ex naturæ ductu peto? cum ipse usus innumerabiles ejus commoditates nobis ostendet. Unitas pacis in uno magis quam in multis eminent, nam rarius unus secum quam multi dissident: quippe multi multa capita & varia ingenia habent. Et velile suum cuique est, nec voto vivitur uno. ait Treb.

XXIII.

In statu optimatum E⁹ populi vehementer imploratur auxilium ipsius Monarchiæ nec diu durat ubi desideratur: Sic antiquissimæ Resp. ostendunt. Nam Lacedæmonij præter suos Ephoros, suum præfetum, Athenienses præter suos censores unum sophum, Romani præter suos consules unum dictatorem, habuerunt. Nec Venetorum Resp. bodie⁹ sine duce floret. *In summa, omnis ordo, omnisq; res creata ad imperium unius, velut commune asylium E⁹ Sacram anchoram se vertere cogantur, humana de-*
nig;

*niḡ divinaq̄ testimonia si citentur, Monarchia par-
tibus certissimè astipulabuntur.*

Sufficiat itaq; haec vice, & si quid est, quod minus pro omnium gustu
fit, id facile apud quemlibet probum, & præsens conditio, cui mihi obtempe-
randum fuit, & brevitas, quæ gratiæ existimata est, festinationem hanc excu-
sabunt.

*Politiss: Dn. JOHANNI PRATANO,
De MONARCHIÆ Prastantia, pro gradu in Philo-
sophia disputanti, amico in primis honorando.*

CLara dies soli, debet sua lumina S O L I
Nox verò Lunæ, syderibusq; suis
Ut mundum Phœbus decorat, sic R E G N A M O N A R C H I Æ
Obscura est SUMMÆ cætera forma R E I,
In P R A T O P R A T A N E legis quam L I L I A bella!
Acquiritur capiti sicq; corolla tuo.

*Amoris & honoris ergo
L. Mg.*

**JOHANNES ELAI TER SERUS Min.
Eloq. P. P.**

